

НАУКОВА ШКОЛА М. І ПЕНТИЛЮК

З дев'яностих років ХХ століття при кафедрі мовознавства сформувалася й активно діє наукова школа доктора педагогічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України М. Пентилюк.

Наукові дослідження лінгводидактичної школи здійснюють викладачі кафедри мовознавства, кафедри філології факультету початкового навчання, кафедр української мови Луганського, Криворізького, Миколаївського університетів, Херсонського технічного й аграрного університетів і багатьох інших закладів вищої освіти.

Члени наукової школи досліджують теоретичні й методичні проблеми лінгводидактики.

Загальні напрями досліджень представників наукової школи – актуальні проблеми сучасної шкільної та вишівської лінгводидактики, що включають питання методології науки, стандартизацію освіти різних рівнів, підходи, методи, прийоми й засоби сучасної мовної освіти; мовні особливості учня, студента, магістранта; мовленнєвий розвиток, комунікативну компетентність особистості; проблеми навчання мови в навчальних закладах різних рівнів акредитації та різних типах загальноосвітніх шкіл; методики навчання різних розділів шкільної програми і різних лінгвістичних дисциплін. особливу увагу звернено на особливості навчання української мови як державної в середній і вищій школі. У центрі уваги дослідників психологічні та психолінгвістичні засади навчання мови, форми й технології навчального процесу.

Основні програми наукового пошуку вчених зосереджені на таких засадах:

- українська мова в усіх типах закладів середньої і вищої освіти є засобом формування й розвитку мовної особистості, національно свідомого громадянина України;

- навчання української мови спрямоване на виховання мовної особистості людини, яка любить, знає і береже українську мову, із повагою ставиться до неї як до мови нашої держави, володіє її виражальними засобами, користується нею у своїй професійній діяльності та в повсякденному житті;

- формування й розвиток особистості здійснюється в процесі оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності – говорінням, аудіюванням, читанням і письмом; сприйманням і продукуванням мовлення;

- навчання української мови здійснюється в особистісному, когнітивному, діяльнісному, компетентнісному, функційно-стилістичному та інших аспектах;

- мовна освіта збагачується завдяки застосуванню ефективних традиційних та інноваційних технологій;

• навчання української мови спирається на українознавство, етнологію, етнокультурологію, етнопедагогіку та етнопсихологію.

Члени наукової школи підтримують тісні зв'язки з Інститутом педагогіки НАПН України, Київським національним педагогічним університетом імені М. Драгоманова, Тернопільським, Миколаївським, Криворізьким, Луганським та іншими університетами. Результатом такого співробітництва стали колективні праці (підручники, монографії), наукові конференції. Так, за редакцією М. І. Пентилюк авторський колектив підготував і опублікував підручники «Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах» (К.: Ленвіт, 2000, 2005, 2009), «Практикум з методики навчання української мови» (К.: Ленвіт, 2003, 2011), «Словник-довідник з української лінгводидактики» (2015), видав монографію «Вивчення української мови у школах з російською мовою викладання» (к.: Рута, 2000), серію підручників «Українська мова» для учнів загальноосвітньої школи (5–9 класи, 10–11 класи) та багато інших.

Науковий доробок М. Пентилюк нараховує понад 400 наукових праць, із них 26 підручників (для середніх шкіл, педучилищ та закладів вищої освіти, зокрема комплект підручників «Українська мова» для 5–9 класів шкіл з російською мовою навчання, який витримав 7 видань. Підручник «Українська мова» для педучилищ витримав 3 видання), 6 монографій (3 колективні), 18 навчальних посібників для вчителів і студентів, 17 програм для вишів і загальноосвітньої школи, десятки статей у центральних часописах тощо.

Основна проблема дослідження наукової школи в останні десятиліття – особливості навчання української мови в навчальних закладах України у світлі концепцій і Стандарту мовної освіти.

На базі наукової школи організовано дослідження аспірантів і докторантів, які вивчають передовий педагогічний досвід (публікації про нього з'являються у методичних часописах), проводять експериментальну роботу в школах і ЗВО Херсонської, Миколаївської, Черкаської областей, Бердянська, Умані, Харкова та ін. За час існування школи захищено 8 докторських і 28 кандидатських дисертацій.

Одержані результати мають важливе практичне значення. Вони впливають на якість підготовки вчителів-словесників, студентів як філологів, так і нефілологів.

Члени наукової школи (О. Андрієць, Г. Берегова, О. Божко, Н. Бородіна, Т. Гнаткович, О. Горошкіна, Т. Денишич, Р. Дружененко, І. Дроздова, І. Ковтун, І. Кучеренко, Л. Мамчур, Т. Мельник, І. Нагрибельна, В. Нищета, А. Нікітіна, Т. Окуневич, О. Попова, Л. Рускуліс, Л. Сугейко, Н. Тоцька, Л. Шиянюк та ін.) досліджують теоретичні й методичні проблеми лінгвостилістики і лінгводидактики, представляють результати своєї роботи в

наукових статтях, що публікуються в збірниках наукових праць і фахових часописах як в Україні, так і за її межами. Публікаціями членами наукової школи активно користуються в начальних закладах України, на них спираються вчені інших регіонів нашої держави. Підручники й посібники мають важливе значення для виховання висококультурних громадян України, формування національномовних особистостей. Наукові праці членів школи допомагають реалізувати концепції та Стандарт мовної освіти в Україні, упроваджувати в життя основні ідеї Нової української школи, навчальних програм для середніх і вищих закладів освіти, застосовувати інтерактивні форми роботи, нові технології.

До участі в розробленні проблем наукової школи залучаються і здобувачі вищої освіти очної та заочної форм навчання. Результатом такої співпраці стали успішно захищені десятки магістерських дисертацій, дипломних проєктів.

За ініціативою М. Пентилюк у 2001 році на базі наукової школи створено наукову лабораторію «Технологія навчання державної мови в освітніх закладах південно-східного регіону України». До участі в лабораторії залучено відомих в Україні вчених-лінгводидактів: С. Карамана, О. Горошкіну, А. Нікітіну, І. Василькову, Л. Рускуліс, Н. Бородіну, З. Бакум, І. Дроздову та ін., що значно розширює межі діяльності школи.

На базі лабораторії неодноразово створювався тимчасовий творчий колектив, який плідно працював над науковою проблемою «Технологія навчання державної мови в освітніх закладах південно-східного регіону України», що затверджена МОН України.

Наукові інтереси членів наукової школи тісно пов'язані з освітою не лише здобувачів вищої освіти, а й дорослих. Науковці долучаються до участі в підвищенні кваліфікації вчителів-словесників: виступають з лекціями на курсах, семінарах учителів. М. Пентилюк понад 40 років працює на курсах учителів (Херсонська академія неперервної освіти), дбає про висококваліфіковану підготовку фахівців української мови; С. Омельчук виступає перед учителями міст Харкова, Полтави, Черкас, Миколаєва, Дніпра та ін.; активно долучається до перевірки впровадження ідей Нової української школи І. Нагрибельна.

Наукова лінгводидактична школа, що функціонує в ХДУ, плідно розвивається і посідає одне з провідних місць в Україні.